

NAKRAR VIÐMERKINGAR TIL

útskifting í Føroyum

Öll mugu ásanna, at tað er stórt framstig fyri jarðarbrúk at fáa í lag eina útskifting fyri alt landið. Tað hevur verið stóru bági fyri landvinnuna, at innan-garðsjörðin hevur ligið — og liggur mangastaðni enn — sundurpettað í smalar teigar og smá stykki. Tað er sjálvsagt, at arbeiðið, um tað er á vári ella heysti, má verða tarnað av slíkum ognarviðurskiftum.

Í landi sum Danmark, har útskifting langt síðan er farin fram, verður hesin spjaddi ognarhátturin sagdur at hava verið hin størsta atvoldin til, at danskt jarðarbrúk stóð so aftarlaga sum tað stóð fyri einum gott 150 ár-um síðan.

Okkara jarðarviðurskifti, okkara samfelagsviðurskifti ella vinnuviðurskifti eru tó ógvuliga ólík slíkum viðurskiftum niðri í Danmark, og tá ið jörðin skal verða savnað — útskift — kunna vit á ongan hátt fara fram sum har. Sjálvandi er lætt, um vit siga teoretisk, hjá monnum lærdi á teimum økjum at leggja saman bøjörðina í einum bygðalagi her í Føroyum, so at hvør eigarmaður fær sitt. Men har eru so mong onnur viðurskifti at taka upp í. Eisini viðurskifti sum kunna vera ólík í teimum ymsu bygðum og söknum.

Okkara fólk býr eins og í miðöldini í trongum bygðalögum, og henda bygging fer ivaleyst at vera eitt gott mál enn. Vit hava fingið nakrar stórbygdir, ella keypstaðir, sum vit eisini nevna tær, men har verður enn hildið viðlíka í so mangar mátar hitt gamla bygðasamfelagið og tann arbeiðisháttur og tey samfelagsviðurskifti, sum har guldur, tey standa við og galda enn í keypstaðnum.

Eitt, sum eyðkendi bygðarviðurskiftini var, at ognarrætturin til ta jörðina, sum lá næst húsunum, var leysur og ivingasamur. Tað var oftast ein almenningur, sum óll hövdurættin til. Flest óll í bygðini hövdu kúgv, eisini gás, og so var lagaligt at tveita kúnna út á heima-beiti, har tætt við, sum tú búði. Ella gera eitt gásarhús har, ið best har til.

Tað hevði eisini verið síður, at tá ið maður setti seg niður, so fekk hann eitt líkligt grundstykki at seta seg á. Hann livdi ikki av berum húsum. Tað var honum neyðugt, um hann so átti litla ella onga jörð at hava eitt líkligt stykki rundan um sitt bú, so líkligt, at hann kundi venda sær á tí og hava á tí tað, ið húsinum kravdi.

Hjá manni, ið jarðamaður var, hevði tað eisini sín týðning, og var honum sera høgligt, um hann átti eitt líkligt stykki ikki ov langt frá húsinum. Tað var skjótt at dyrka, og nú neyt fara at standa meira heima, enn tey gjördu fyrr, er slíkt nærhendis stykki ógvuliga hent og høgligt sum heimabeiti.

Her er sagt at útskifting hevur ovurhonds nógv at týða fyri jarðarbrúkið, og eingin maður, um hann so hevur okkurt at knarra um, ynskir at fáa tað aftur í hitt gamla lagið. Men ein kann halda, at ymsastaðni í Føroyum, har útskift er, og jörðin lögd saman, er ikki altíð farið fram, sum best var, og er ikki givið sær far um nógv av hesum viðurskiftum, ið nevnd eru framman fyri, og sum eru eyðkend her á landi.

Atvoldin kann vera, at menninir, sum stóðu fyri einari útskifting, vóru ókunnigir við okkara arbeiðshættir og búlíkindi. Vist var ein nevnd sett av monnum í bygðini, sum skuldi samráðast við útskiftingarformannin, og sum hevði rætt til at leggja fram sína áskoðan og síni ynski bygdarinnar vegna; men útskiftingarformaðurin var ikki bundin av nevndini, og nevndarmenn mundu heldur ikki hava tíkið nakað heildaryvirft av bygðarviðurskiftunum, ella samráðst sína millum og tosa saman um, hvussu best var at gera. Hin einstaki ognarmaðurin hevði og hevur eisini rætt at seta fram síni ynski, men tey eru persónlig og hava einki við eina heildarættan at gera.

Av tí at tað soleiðis ikki var gjørt tað neyðturviliga fyrirkei-ingararbeiði kom ymiskt at vera í ólagi aftaná at útskift var. Smápettini rundan um húsini, ið hövdu verið sum ein almenningur nýtandi hjá øllum, vóru samanlögd og latin nókrum fáum monnum. Maðurin, sum einki átti var gjörður eigasörur. Hann fekk eitt tún og kanska eina smala seil, ið knappiga var so fræg til viddar, at hann fekk havt ein snór og nakrar heima-fuglar á tí.

At einstakir menn finga allan sín bó tætt í húsunum kom eisini at elva til stórt stríð og klandur. Fyrr hövdu ongantíð veltur verið tætt at húsunum, men nú ið maður hevði fingið sitt liggjandi í einum og soleiðis fyri, mátti hann sjálvandi velja í tí. Eplavella hansara lá so nær húsinum hjá Per ella Pól, at ikki slappst undan, at ein hóna ella ein dunna, sum krupu út úr stíkinum, viltist inn á velt-

una, og so varð átalad, og so var aftursvar — ella eisini maðurin var bráðsintur og tók livið av fuglinum beinanvegin. Ógjör-ligt var eisini hjá manni at sita og ansa eftir eplaveltu síni, og so kundi veltan vera oyðilögð, og arbeiði hansara fara heilt til spillis.

Her í Føroyum hevur í fægstu plássum troðið bøjörð. Heldur hevur bøjörðin ikki verið ar-beidd og hevur ligið í forna. Tað hevði tí litið at týða fyri ognarmenn, at hin ognarleysi fekk eitt líkligt stykki rundan um síni hús, har hann kundi havt dunnur og hösn á, og so kanska eisini velt sær eitt epla-stykki. Tað var við hansara egnu hús, og har kundi hann sjálvur ansa, at stykkið ikki var oyðilagt av krietúrur. Slík útskifting er ikki sosial, og týðningurin at halda bygðunum uppi, so ikki alt fólkíð rýmur til keypstaðin, er ikki havt í huga. Har, ið maður ikki eigur fótin fastan og ikki eigur so frætt, at hann kann hava sær ein egg-fugl á, kann hann ikki hava hug at verða búgvandi — so flytur hann heldur til annað stað.

At summir finga alt sitt nærhendis og aðrir alt langvegis, var eisini gjørt og elvdi illstöðu. Ójavn var eisini við samanlegg-singini. Ein maður við fleiri kú-fóðrum kundi fáa alt í einum, meðan ein annar við einum fekk tað í tviningum.

Summastaðni kann eisini hava verið so ójavn útbýtt, at maður, sum væl foddur kúgv áðrenn samanlagt var, ikki kann fôða hana aftaná, so litið gras gevur stykki.

Sjálvandi var jörðin virðis-mett (boniterað), men fremm-andir menn (bert óvilligir menn skuldu vera í virðismetingar-nevndini) virðismeta aldri ein bó so væl sum bygdamenninir sjálvir, um teir so fleiri dagar ganga og prika í jörðina við einum stavi og eru lærdir at virðismeta mold.

Virðismetingin skal jú geva frá sær dýpdina á bönum. Føroyksur bóur kann vera ógvuliga ójavnur til dýpdar, og tað hevur sín týðning fyri veltung — serliga eplaveltung. Grunnur bóur verður í longdini oyðilagdur av nógvari eplaveltung (veltung upp og niður). Hesum fóru menn ikki eftir. Maður kundi fáa alt sitt, har ið var so grunt, at ikki var setandi haki í til eplaveltung, meðan annar maður fekk sitt har djúpt var og ongantíð biladi, hvussu ofta hann velti.

— Her er okkurt tíkið fram viðv. útskifting í Føroyum, og vónandi vera menn í framtíðini at geva hesum viðurskiftum gætur, sum gamalt føroyskt samfelagsliv og arbeiðshættir hava skapað. — Vit mugu í slíkum fómur kanna livið sjálvt. Slík arbeiði eiga ikki at verða gjörd sum skrivstovu-arbeiði men í samlag við teir og tey, sum gagn og ágóðan skulu njóta av tí.

Kirkjustrðið...

Frámh. frá 1. síðu.

syndum og varð gulbók sent út við hansara misbrotum.

Slíkar viðkenningar aftan á fongsultið eru kendar frá rættarmálanum í Moskva undan krígunum, og hava nógvir menn kannað um orsökirnar til eina so bráða vend.

Hildið verður, at eitt sálarligt (psykiskt) trýst verður lagt á fangan. Undir Mindszentey rættargonguni verður talað um «tablettir», sum givið verður hinum átalaða, ið mýkja hann, so hann gevur ein vitnisburð, ið er rættinum til vildar.

Útheimurin**ATLANTSSÁTTMÁLIN**

Uttanríkispolitiska stóðan hevur mest málið um Atlantssáttmálan. Lond samráðast við Amerika at kanna um treytirnar. Norðanlond glíða meir og meir vestureftur. Noreg er farið, og hövudsstýrið fyri danska Sosialdemokratarnar víðtók at leita kanningar fram um sáttmálalíkindi. Uttanríkspolit. nevndin hevur eisini avgjört at spyrja seg fyri. Hesi stíg elva Kommunismum í Norðanlondum at mótmæla. Teir siga slík gerð fer at vera til vanlukku fyri Norðan lond. Somuleiðis koma varnarróddir í heilum eystanfrá frá Sovjetsamveldinum.

ONGLAND MÓTMÆLIR

rættargonguni móti 15 kirkjumonnum í Bulgaria.

ÓVEÐUR

hevur leikað í sunnanfyri okkum. Í Norðsjónum, Onglandi og Danmark. Heil flóð hevur staðið upp í Onglandi. Áirnar hava verið vaxnar, so tær hava flótt heilt yvir.

Tit fáa

bestu málingina hjá okkum.

M. P. Jacobsens málaraðúð.

Lastvognskoyring

Anton Arge (y) Husabúgv

Tlf. 434